

ØSTRE LANDSRET DOM

afsagt den 9. marts 2021

Sagen er behandlet for lukkede døre. Det er forbudt offentligt at gengive, hvad der er foregået i retsmødet, og at offentliggøre navn, stilling eller bopæl eller på anden måde identiteten på nogen af de personer, der er nævnt i sagen.

Sag BS-46374/2020-OLR
(6. afdeling)

F
(advokat Maryla Rytter Wroblewski)

mod

M
(advokat Brit Elling)

Københavns Byret, familieretten, har den 11. november 2020 afsagt dom i 1. instans (sag BS-33417/2020-KBH).

Landsdommerne Sanne Kolmos, Julie Skat Rørdam og Louise Hauberg Wilhelmsen (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanten, F har nedlagt følgende påstande:

"1.1. Over for A's ønske om at flytte til X-by i Sverige:

Frifindelse.

1.2. Over for A's ønske om eneforældremyndighed:

Afvisning.

1.3. Samvær:

1.3.1. Hvis B1s bopæl forbliver i Danmark (M ikke får tilladelse til at flytte)

Fra dommens afsigelse til 1. maj 2021

I ulige uger:

Mandag fra kl. 16.30 til kl. 18.30

Fredag fra kl. 16.30 til lørdag kl. 17.00

Søndag fra kl. 10.00 til kl. 17.00.

Lige uger:

Torsdag fra kl. 16.30 til kl. 18.30.

Hverdags-/weekendsamværet bortfalder ikke i påskeferien 2021.

Fra 1. maj 2021 til 1. juli 2021

I ulige uger:

Fredag fra kl. 16.30 til søndag kl. 10.

Lige uger:

Torsdag fra kl. 16.30 til kl. 18.30.

Fra 1. juli 2021

I ulige uger:

Fredag fra kl. 16.30 til søndag kl. 17.

Lige uger:

Torsdag fra kl. 16.30 med aflevering næste morgen.

1.3.2. Hvis B1s bopæl flyttes til X-by (M får tilladelse til at flytte)

Fra dommens afsigelse til 1. maj 2021

I ulige uger:

Fredag fra 16.30 til lørdag kl. 17

Søndag fra 10.00 til 15.00.

Lige uger:

Fredag fra 16.30 til lørdag kl. 12.

Hverdags-/weekendsamværet fortsætter i **påskeferien**. Det vil sige, der gennemføres almindeligt samvær for ulige uger i påskedagene.

Fra 1. maj 2021 til 1. juli 2021

I ulige uger:

Fredag fra 16.30 til søndag kl. 15.

Lige uger:

Fredag fra kl. 16.30 til lørdag kl. 12.

Fra 1. juli 2021

I ulige uger:

Fredag fra 16.30 til søndag kl. 15.

Transport

M pålægges at stå for al transport af B1 i tilknytning til hverdags/weekendsamvær, så hun afleverer B1 på Fs bopæl til samvær, når det starter og afhenter ham hos M når det slutter.

1.3.3. Ferier fra juli 2021 og fremefter (skal uanset placering af ferie i Sverige følge dansk kalender af hensyn til relationen til B2)

Sommerferie (ugerne 26, 27, 28, 29, 30 og 31)

2021: 4 perioder á 4 dage (3 overnatninger) som M vælger og giver besked om senest 1. april.

Fra 2022 mindst følgende: 3 perioder á 5 dage (4 overnatninger) som M vælger og giver besked om senest 1. april.

Efterårsferien (uge 42)

2021: 1 periode á 4 dage (3 overnatninger), som M vælger og giver besked om senest den 1. august.

Fra 2022 mindst følgende: 1 periode á 5 dage (4 overnatninger), som F vælger og giver besked om senest den 1. august.

Jule-/nytårsferien

I ulige år tilbringer B1 julen med F og i lige år med M 2021: 2 perioder á 4 dage (3 overnatninger) som F vælger og giver besked om senest den 1. oktober.

Fra 2022 mindst følgende: 1 periode á 5 dage (4 overnatninger)."

Indstævnte, M har nedlagt følgende påstande:

"Påstand:

Stadfæstelse af Københavns Byrets dom for så vidt angår bopælsspøgsålet og således, at B1 kan have bopæl hos indstævnte i Sverige jfr. Forældreansvarslovens § 17 stk. 1.

Subsidiær påstand:

At den fælles forældremyndighed over B1 ophæves og at forældremyndigheden tillægges indstævnte jfr. forældreansvarslovens § 11.

Samvæerspåstand:

Stadfæstelse af Københavns Byrets dom - dog bortset fra samvær fra den 1. marts 2021, hvor påstanden er følgende (såfremt indstævnte får medhold i sin påstand om bopæl i Sverige):

Fra 1. marts 2021 til 1. maj 2021

I ulige uger:

Fredag fra kl. 16.30 til lørdag kl. 17.00

Søndag fra 10.00-15.00

I lige uger:

Fredag kl. 16.30 - 18.30 i stedet for torsdag i lige uger fra kl. 16,30 - 18.30

Lørdag kl. 9.00 - 12.00 i stedet for mandag i ulige uger fra kl. 16.30 - 18.30

Fra 1. maj 2021- 1. juli 2021

I ulige uger

Fredag kl. 16.30- Søndag kl. 10

I lige uger

Fredag fra kl. 16.30- 18.30 i stedet for torsdag i lige uger fra kl. 16.30 - 18.30.

Fra 1. juli 2021

I ulige uger

Fredag kl. 16.30 til søndag kl. 15.00

Ferie- og helligdagssamvær:

Det ordinære samvær opretholdes i skoleferierne i Danmark, bortset fra i skolejuleferien feriesamvær fastsættes således:

Jul:

I ulige år:

Fra den 23. december kl. 14.00 til den 26. december kl. 17.00.

Nytår:

I lige år:

Fra den 31. december kl. 14.00 til den 2, januar kl.17.00.

Når B1 starter i skole i Sverige, fastsættes samvær efter de svenske skoleferier

Transport:

Afvisning overfor appellantens påstand om transport, subsidært frifindelse.

Indstævntes selvstændige påstand om transport:

Forældrene tilrettelægger selv transporten af B1 uden inddragelse af Familieretshuset/Familieretten/Landsretten, og parterne aftaler sam-

men den transportordning, som de mener er bedst for B1 og mest hensigtsmæssig i forhold til deres situation.

Såfremt indstævnte ikke får medhold i sin påstand om bopæl i Sverige nedlægges følgende:

Samvæerspåstand:

Fra 1 marts 2021 til 1 maj 2021:

I ulige uger:

Mandag kl. 16.30 - 18.30

Fredag kl. 16.30 til lørdag kl. 10.00

Søndag kl. 10.00 - 15.00

I lige uger:

Torsdag kl. 16.30-18.30

Fra 1. maj 2021 til 1. september 2021:

I ulige uger:

Mandag kl. 16.30-18.30

Fredag kl. 16.30 - Lørdag kl. 17.00

Søndag kl. 10.00 -15.00

I lige uger:

Torsdag kl. 16.30-18.30

Fra 1 september 2021 til 1 december 2021:

I ulige uger:

Fredag kl. 16.30- Søndag kl. 10.00

I lige uger:

Torsdag kl. 16.30-18.30

Fra 1 december 2021:

I ulige uger:

Fredag kl. 16.30- Søndag kl. 17.00

I lige uger:

Torsdag kl. 16.30-18.30

Ferie- og helligdagssamvær:

Det ordinære samvær opretholdes i skoleferierne i Danmark, bortset fra i skolejuleferien, hvor feriesamvær fastsættes således:

Jul:

I ulige år:

Fra den 23. december kl. 14.00 til den 26. december kl. 17.00.

Nytår:

I lige år:

Fra den 31. december kl. 14.00 til den 2. januar kl. 17.00.

Transport:

Forældrene tilrettelægger selv transporten af B1 uden inddragelse af set/Familieretten/Landsretten og parterne aftaler sammen den transportordning, som de mener er bedst for B1 og mest hensigtsmæssig i forhold til deres situation."

Forklaringer

Parterne har afgivet supplerende forklaring.

F har forklaret, at han den 1. december 2020 flyttede ind i et hus i Q-by. Huset er indrettet som fast base for ham, B1s storebror B2 og B1

Samværet mellem ham og B1 er – i overensstemmelse med familierettens dom – blevet optrappet siden november 2020. B1 har overnattet fire gange hos ham siden familierettens dom. De var alle spændte, og det var længe siden, han sidst havde puttet B1, første gang B1 skulle overnatte. Derfor spiste han, M og B1 sammen, og han sagde til M at hun var velkommen til at overnatte. Det var et tilbud til M og ikke, fordi han ikke kunne putte selv.

B1 trives, når han er på samvær. De har skabt en rytme, som handler om faste spisetider, middagslure mv. Han er B1s primære omsorgsperson, når B1 er hos ham, og det trives han med. B1 er meget tæt knyttet til B2, og de leger meget, når B1 er hos ham. Han og B1s mor E har ændret deres samværsordning, så B2 altid er hos ham, når B1 er der. Han vil gerne værne om søskenderelationen mellem B2 og B1 og sikre, at hans børn har den samme værdifulde søskenderelation, som han selv har til sin bror.

Fra den kommende weekend har B1 samvær hos ham til lørdag kl. 17 – før har det været til lørdag kl. 10. Der vil blive mere tid til at være sammen og hygge, når samværet først slutter kl. 17 om lørdagen. B1 var også på samvær hos ham i uge 7, selv om der ikke var fastsat samvær af familieretten i uge 7. Han kan ikke huske, hvorfor der ikke blev fastsat samvær i uge 7 i familieretten. Det kan muligvis skyldes, at han skulle have været på vinterferie med B2 i uge 7, men det kunne de ikke på grund af corona.

Han og M har et godt samarbejde, og ingen af dem har lyst til den nuværende konflikt. Han vil gerne have det samme gode samarbejde med M om B1 som han har med sin ekskone E om B2. Han har foreslået M, at han vil støtte hende

økonomisk, og at han gerne vil hjælpe hende med at finde et nyt arbejde. Han kan godt forstå, hvis det kan opfattes grænseoverskridende. Tilbuddet er uden forbehold – M må bruge pengene, som hun vil. Han vil også gerne lave en bindende aftale med M, som hun kan støtte ret på.

Hans ønske om at få et barn til var delvist begrundet i ønsket om, at B2 skulle have en bror eller søster. Han tror ikke, at B1 får flere søskende, da han og M i forbindelse med fertilitetsbehandling har fået at vide, at de begge har svært ved at få børn.

Hvis han skal stå for transporten af B1 i forbindelse med afviklingen af samvær, vil det betyde, at han skal tage fra V-by ca. kl. 14.30 for at være i Z-by to timer senere for at hente B1. Han skal retur til V-by bagefter, så han vil først være hjemme med børnene kl. 18.30-19. B2 vil være nødt til at tage med, når han henter B1. Hans forældre kunne godt passe B2 mens han henter B1, men det er mange timer, hvor han så ikke er sammen med B2. Lige nu kan man ikke rejse til Sverige, og det betyder, at et samvær med et barn med bopæl i Sverige ikke er uproblematisk.

Når han tænker på fremtiden med en ordning, hvor B1 bor i Sverige med M er han bekymret for, om der kan opretholdes et samvær, når B1 bliver ældre og får egne interesser, venner mv. Han kan ikke flytte til X-by med B2, da B2 har sin faste bopæl i Danmark, og B2s mor bor i Danmark.

Hans forældre har et meget nært forhold til B2, og de vil også gerne skabe en relation til B1. Han har foreslået M, at hans forældre kunne have B1 om torsdagen og passe ham frem til, at samværet starter om eftermiddagen, men det vil hun ikke.

Han og M er i stand til at kommunikere med hinanden på et fornuftigt niveau.

M har forklaret, at hun forsat bor i X-bydel i en lejelejlighed. Hun begyndte med at arbejde igen efter barslen på fuld tid den 5. november 2020. Hun arbejder meget med e-commerce og er skiftet til dette fra tøjbranchen, hvor hun havde været i mange år. Inden familierettens dom havde hun kontaktet en headhunter med henblik på at finde et andet job. Hun fik ikke det arbejde, som headhunteren fandt til hende hos

Hendes mor bor hjemme hos hende for at passe B1, mens hun arbejder. I november 2020 havde B1 ikke fået vuggestueplads. Det fik han den 14. februar 2021, men hun blev efterfølgende opfordret af Z-bys Kommune til at holde B1 hjemme på orlov frem til den 28. marts 2021 på grund af coro-

nasituationen. På den måde undgår B1 også for mange skift, hvis de skal flytte til Sverige. Det har aldrig været på tale, at F skulle passe B1, når hun var på arbejde. B1 bliver 1 år og 5 måneder den 3. marts 2021, og han trives. Han taler og er glad, interesseret og aktiv.

Hun og F har fulgt samværsordningen, som familieretten kom frem til. De startede allerede weekenden efter, de havde været i retten, da dommeren under retsmødet kom med en tilkendegivelse om samværet. Der har været flere tilfælde, hvor F ikke er kommet på det aftalte tidspunkt for at hente B1 til samvær. F plejer at skrive til hende, når han er forsinket, og tit er han forsinket på grund af pasning af B2 og B2s fodboldtræning. Den 22. november 2020 sov F over sig, den 5. december 2020 kom han kl. 9.30 i stedet for kl. 9.00, den 6. december 2020 kl. 10 i stedet for kl. 9, og den 2. januar 2021 kom han 9.50 i stedet for kl. 9. I forbindelse med de fire overnatninger har F afleveret kl. 9.30-9.45 i stedet for kl. 10. I uge 51 aflyste F endvidere samværet på grund af corona. Hun lavede i den forbindelse en aftale med E om, at B2 og B1 kunne lege sammen. Der var ikke planlagt samvær i uge 7, da F skulle på ferie, og derfor blev det i byretten aftalt, at der ikke skulle være et samvær.

F har spurgt om mere samvær end det, der blev fastsat af familieretten. Han har således bedt om en ekstra weekend efter familierettens dom og om samvær fra kl. 15.00 i stedet for fra kl. 16.30 den 28. december 2020. Den 31. december 2020 spurgte han også om mere samvær, men der var hun på tur med B1, så det passede ikke ind.

B1 er glad for samvær med F. Da de startede med overnatningerne, var B1 ikke så glad, som han plejede at være. Når B1 kom hjem fra overnatninger, var B1 meget træt, og han vågnede og var ked af det om natten. Det kunne godt være sådan nogle dage efter samværet. Når hun afleverer B1 hos F til samvær, går B1 ikke hen til F – han bliver hos hende, indtil han er tilpas. Når B1 begynder at lege, f.eks. med B2, så går hun. Hun synes ikke, at F er en dårlig far. Han gør det godt.

Hun og F er gode til at samarbejde, og de hjælper hinanden. De sparrer med hinanden, og når B1 skal på samvær hos F køber hun de ting ind, som B1 kan lide, da F har sagt, at B1 ikke spiser så meget hjemme hos ham. F tager fint imod dette. Denne retssag gør det svært for dem begge to, og de har svært ved at kommunikere lige nu. Men de får det til at fungere.

Hun takkede nej til Fs tilbud om økonomisk hjælp, da hun ikke vil have penge mellem dem – det kan skabe konflikter. De har altid som udgangspunkt

hver især klaret sig selv økonomisk. Tilbuddet om økonomisk hjælp var svært for hende følelsesmæssigt, og økonomisk hjælp ville heller ikke nødvendigvis være en holdbar løsning, da det ikke er sikkert, at F kan blive ved med at arbejde.

Hun svarede nej til mere samvær med Fs forældre, da de på det tidspunkt ikke havde fået familierettens dom endnu. B1 havde på det tidspunkt en tættere relation til hendes mor, som passede B1 om dagen, end til Fs forældre, og det ville være for tidligt for B1 med så stor en ændring af samværsordningen. Hun har ikke bragt spørgsmålet om samvær med Fs forældre op siden.

Hun vil gerne finde en helhedsløsning for B1, hvor hun er til stede og har sin familie og netværk i Sverige til at hjælpe med at skabe trygge rammer for B1. Hun vil gerne arbejde i sin mors virksomhed i Sverige og tage over for sin mor. Selv om hun flytter til Sverige med B1, kan hun stadig sikre et samvær mellem B1 og F og B2, så de kan have en tæt og god kontakt, og så B1 og B2 kan opretholde en søskenderelation i weekender og ferier. Søskenderelationen mellem B2 og B1 er vigtig også for hende. Hun vil ikke flytte til Sverige for at undgå kontakt mellem F og B1. Siden hun fik B1 har hun ikke haft kontakt med sine veninder, idet det ændrer sig, når man får børn, og hun har mistet sit netværk i V-by. Hun ville være helt alene nu i V-by, hvis hendes mor ikke var i V-by.

Hvis hun får lov til at flytte til Sverige, er hun indstillet på, som det fremgår af hendes påstand, at der skal være en optrapning af samværet, da de skal nå op på et weekendsamvær ret hurtigt, så F og B1 får et reelt samvær. Grundlæggende ville B1 have godt af en langsommere optrapning – også nu hvor han har reageret på overnatningerne – men hun har et godt samarbejde med F og de skal nok få det til at fungere. Der er ikke noget, der tyder på, at der ikke kan komme en deleordning for B1 på sigt. Men det er fremtid, og hun forholder sig til, hvad der bedst for B1 nu.

Hun vil gerne sikre, at der er stabilitet i samværet mellem F og B1. I juli 2021 er optrapningen af samværet gennemført, og det er ikke bedst for B1, at der allerede på det tidspunkt skal være en ændring i samværet med et feriesamvær. De kan bare aftale et feriesamvær, når de er længere i forløbet.

Hvis hun får lov til at flytte til Sverige, vil hun gerne hjælpe med transporten til og fra samvær. Frem til den 1. juli 2021 vil hun gerne påtage sig transporten til og fra V-by. Efter den 1. juli 2021 og frem til december 2021 vil hun gerne tilbyde, at hun og F kan mødes i Z-by. Hun vil ikke forpligte sig

til at stå for transporten tidsubegrænset. Transporttiden til Q-by, hvis man tager færgen, er måske 1 ½ time. Hvis man skal flyve til Y-by, tager det 45 minutter fra Æ-by. Hun vil gerne samarbejde med F om, at B1 kommer frem og tilbage fra samvær. Når hun kører turen til X-by med B1 gør hun det til en dagsudflugt. Det tager ca. 4 ½ time at køre hele vejen. Afstanden er på 453 km. B1 sover tit i bilen, og når han bliver ældre, kan han måske se film eller lege. Man kan godt rejse mellem Sverige og Danmark, selv om der er corona, når man har børn. Man må gerne tage sine børn med til Sverige for at hente et andet barn.

Hun har nedlagt en subsidær påstand om ophævelse af den fælles forældremyndighed. Det har hun kun gjort, fordi hun blev anbefalet at søge om eneforældremyndighed, hvis hun ikke fik lov til at flytte til Sverige. Det er ikke hendes ønske at få den fulde forældremyndighed, men hun har været nødt til at nedlægge påstanden.

Retsgrundlag

Forældreansvarslovens §§ 3 og 18 var og er fortsat sålydende:

”§ 3. Har forældre fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet har bopæl hos, kan træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være. Har barnet delt bopæl efter § 18 a, stk. 1, 1. pkt., kræver afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv efter 2. pkt. enighed mellem forældrene.

Stk. 2. Har forældre fælles forældremyndighed, og er de uenige om forældremyndigheden, skal begge give samtykke til, at barnet forlader landet, herunder udrejser til Grønland eller Færøerne, eller til, at barnets ophold i udlandet, i Grønland eller på Færøerne forlænges ud over det aftalte, forudsatte eller fastsatte, medmindre der foreligger en afgørelse efter § 17, stk. 1, 2. pkt., eller § 25.

§ 18. En forælder, der vil ændre sin eller barnets bopæl til et andet sted her i landet eller i udlandet, skal underrette den anden forælder herom senest 6 uger før flytningen.”

Lovens § 17 havde oprindelig følgende ordlyd, jf. lov nr. 499 af 6. juni 2007:

”§ 17. Har forældre fælles forældremyndighed, og er de ikke enige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, afgøres dette af retten. Retten kan træffe afgørelse om, at barnet kan have bopæl hos en forælder, der har eller ønsker at få bopæl i udlandet eller i Grønland eller på Færøerne.

Stk. 2. En aftale eller afgørelse om barnets bopæl efter stk. 1 kan ændres.”

Ordlyden blev ændret ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven mv., således at § 17, stk. 1 og 2, fik følgende ordlyd, som er den nugældende:

§ 17. Har forældre fælles forældremyndighed, og er de ikke enige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, kan der træffes afgørelse herom. Der kan herunder træffes afgørelse om, at barnet kan have bopæl hos en forælder, der har eller ønsker at få bopæl i udlandet, i Grønland eller på Færøerne.

Stk. 2. Retten kan ændre en aftale eller afgørelse om barnets bopæl.

Af de specielle bemærkninger til § 17 i lovforslag nr. L 91 om ændring af forældreansvarsloven mv., som fremsat den 7. november 2018, fremgår, at den foreslåede nyaffattelse ikke medførte indholdsmæssige ændringer af bestemmelserne.

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget til forældreansvarsloven, L 133, fremsat den 31. januar 2007, fremgår bl.a. følgende:

"3.3. Løsning af enkelttvister – bopælsafgørelser

...

3.3.2. Udvalget om Forældremyndighed og Samværs overvejelser

Flertallet i Udvalget om Forældremyndighed og Samvær mener, at den af udvalget skitserede adgang til i begrænsede tilfælde at træffe afgørelse om fælles forældremyndighed også må indebære, at der skabes mulighed for, at domstolene kan træffe afgørelse om barnets bopæl. Spørgsmålet om barnets bopæl har ofte meget stor betydning for forældrenes konflikter, og en mulighed for at træffe afgørelse om dette vil kunne føre til en minimering af det potentielle konfliktfelt mellem forældrene. En afgørelse om barnets bopæl vil efter flertallets opfattelse i mange tilfælde kunne træde i stedet for en afgørelse om forældremyndighed – og måske endda føre til, at forældrene gives bedre muligheder for fortsat at praktisere et retligt fællesskab omkring barnet.

...

3.3.3. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender kan tilslutte sig flertallet i udvalgets overvejelser og forslag om, at der indføres adgang til at få en afgørelse om et andet vigtigt spørgsmål end samvær, nemlig hos hvem af forældrene barnet skal have bopæl.

Spørgsmålet om barnets bopæl henhører efter de gældende regler under den fælles forældremyndighed og antages ofte at være sagens egentlige kerne, når forældre anmoder om at få den fælles forældremyndighed bragt til ophør. Det er ministeriets opfattelse, at hensynet til barnet taler for, at der kan træffes en afgørelse om bopælen, hvis forældrene er uenige herom. På den måde skabes der mulighed for, at flere forældre kan praktisere den fælles forældremyndighed, hvilket ministeriet finder er barnets interesse samtidig med, at et helt basalt og vigtigt behov for barnet – nemlig dets bopæl – kan løses hurtigt og enkelt.

...

Endelig finder ministeriet, at der i forbindelse med en sag om barnets bopæl, eller ændring heraf, er behov for, at retten kan træffe afgørelse om, at barnets bopæl kan være i udlandet. Dette skal ses i nær sammenhæng med, at det efter ministeriets opfattelse ikke i sig selv bør føre til en ophævelse af den fælles forældremyndighed, hvis forældrene ikke kan blive enige om barnets bopæl, herunder om bopælen kan være i udlandet. Der henvises til pkt. 3.5.3. ..."

I de samme almindelige bemærkninger er vedrørende lovforslagets § 18 om varsling af bopælsændring her i landet eller i udlandet anført bl.a.:

"3.5. Varslingspligt ved flytning

...

3.5.2.

Udvalget om forældremyndighed og Samværs overvejelser

[angår kun indenlands flytning]

3.5.3. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende[r] er enig med udvalget i, at en forælders beslutning om at flytte sin eller barnets bopæl kan få store konsekvenser for barnets mulighed for kontakt med begge forældre. Ministeriet finder derfor i lighed med mindretallet, at der bør gælde en generel varslingsregel, hvorefter en forælder, der ønsker at ændre sin eller barnets bopæl til et andet sted her i landet eller i udlandet, skal underrette den anden forælder herom inden 6 uger før flytningen.

...

Det bemærkes, at i tilfælde af fælles forældremyndighed skal begge forældre give samtykke til, at barnet forlader landet eller tager fast bopæl i udlandet, hvis der er uenighed om forældremyndigheden, jf. den gældende § 3. Er der fælles forældremyndighed over barnet, er det således

ikke tilstrækkeligt at varsle den anden forælder om flytning af barnets bopæl til udlandet. I tilfælde af uenighed kræves således et egentlig samtykke til, at barnet forlader landet eller tager fast bopæl i udlandet.
...

Kan et samtykke ikke opnås, finder ministeriet, at der kan være et behov for, at retten skal tage stilling til, om barnet kan have bopæl hos den ene forælder i udlandet, herunder i Grønland eller på Færøerne. Bopælsforælderen kan således indgive anmodning til statsforvaltningen om, at barnets bopæl kan være i udlandet. I de fleste tilfælde vil den anden forælder – der ikke vil give samtykke til flytningen – formentlig anmode statsforvaltningen om, at barnets bopæl overføres til den pågældende. Såfremt der ikke opnås enighed mellem forældrene, kan sagen indbringes for retten efter lovforslagets § 17, stk. 2. ...”

Af de specielle bemærkninger til § 3 om forældremyndighedsindehavernes beslutningsbeføjelser fremgår af samme lovforslag bl.a. følgende:

”Udgangspunktet i 1. pkt. er, at væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold kræver enighed mellem forældrene, hvis de har fælles forældremyndighed. Visse forhold må betragtes som så indgribende for barnet, at begge forældre skal være enige herom. Dette gælder navnlig spørgsmålet om barnets flytning til udlandet, herunder udrejse til Grønland og Færøerne, barnets religion og væsentlige lægelige indgreb.
...

Bestemmelsen i *stk.* 2 om, at begge forældremyndighedsindehavere skal samtykke i, at barnet forlader landet, hvis der er uenighed om forældremyndigheden, svarer til den gældende lovs § 3. Hvis der er uenighed om forældremyndigheden, skal begge indehavere af forældremyndigheden efter *stk.* 2 give samtykke til, at barnet forlader landet, eller til, at barnets ophold i udlandet forlænges ud over det aftalte, forudsatte eller fastsatte. Den gældende bestemmelse blev ændret ved lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, således at det nu klart fremgår af bestemmelsen, at kravet om samtykke også gælder, når en forælder tilbageholder et barn i udlandet mod den anden forældremyndighedsindehavers ønske.

Efter bestemmelsen kræver udrejse til Grønland eller Færøerne eller forlænget ophold i Grønland eller Færøerne nu også samtykke fra begge forældre.

Kravet om samtykke gælder, hvis sagen om forældremyndighed eller bopæl er indbragt for retten, eller der er taget initiativ hertil, f.eks. ved at anmodning om ændring af forældremyndighed er indgivet til statsforvaltningen, eller hvis det på anden måde konstateres, at forældrene er uenige om forældremyndigheden. Der skal ikke meget til at statuere denne uenighed i relation til udløsning af samtykkekravet. Den omstændighed, at barnet fjernes fra sit sædvanlige opholdssted eller mod

den anden forælders protest tilbageholdes i udlandet f.eks. efter en ferie, kan i sig selv være tegn på uenighed.

Et manglende samtykke til at tage barnet med til udlandet eller til at forlænge et udlandsophold vil medføre, at der foreligger en ulovlig børnebortførelse eller tilbageholdelse, således at den tilbageværende forælder kan anmode om tilbagegivelse af barnet efter Haagerkonventionen af 1980 om de civile retlige virkninger af internationale børnebortførelser. Dette vil også betyde, at kompetencen til at træffe afgørelse om forældremyndigheden over barnet forbliver hos de danske myndigheder, jf. retsplejelovens § 448 f, stk. 1 nr. 2, jf. stk. 2.

Lovforslagets § 18 om varsling gælder også ved en bopælsforælders flytning af barnets bopæl til udlandet. En varsling efter § 18 fritager imidlertid ikke bopælsforælderen fra at indhente samtykket fra den anden forælder til flytningen med barnet. Varslingsbestemmelsen giver derimod den anden forælder mulighed for at anmode om, at barnets bopæl ændres. Bopælsforælderen kan desuden anmode om en afgørelse om, at barnets bopæl kan være i udlandet. Der henvises til lovforslagets §§ 17 og 18 samt bemærkningerne hertil.”

Af de specielle bemærkninger til § 17 fremgår af samme lovforslag bl.a. følgende:

”Det foreslås, at retten kan træffe afgørelse om, at barnets bopæl kan være hos en forælder, der har eller ønsker at have bopæl i udlandet ..., jf. 2. pkt. Dette kan være nødvendigt, hvis den ene af forældrene under sagen om forældremyndighed og barnets bopæl oplyser, at den pågældende ønsker at flytte til udlandet, og samtidig anmoder om, at barnet kan have bopæl der. Hvis retten finder, at det vil være bedst for barnet at have bopæl hos den forælder, der ønsker at flytte til udlandet, jf. lovforslagets § 4, kan retten træffe afgørelse om, at barnet kan have bopæl hos den pågældende forælder i udlandet. Afgørelsen kan alene gå ud på, at barnet kan tage bopæl i et bestemt land, således at retten ved vurderingen af, om bopæl hos den pågældende forælder vil være bedst for barnet, kan tage højde for den anden forældremyndighedsindehavers mulighed for at varetage ansvaret og omsorgen for barnet og opretholde kontakten til barnet, hvis barnet skal bo i det pågældende land. En uenighed om, hvorvidt barnets bopæl kan være i udlandet, er således i sig selv ikke tilstrækkeligt til, at den fælles forældremyndighed skal opheves. ...

Efter bestemmelsens stk. 2. kan en bopælsafgørelse ændres særskilt. Ændringer i barnet eller forældrenes forhold kan føre til, at den ene af forældrene ønsker barnets bopæl ændret.

Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis bopælsforælderen ønsker at flytte med barnet indenlands eller til udlandet. Retten må i den forbindelse træffe en ny afgørelse om, hvor barnets bopæl skal være.

Særligt for så vidt angår flytning til udlandet, skal det bemærkes, at det følger af lovforslagets § 3, stk. 2, at er forældrene uenige om forældremyndigheden, skal begge forældre samtykke til barnets udrejse af landet, eller til at barnet tager fast bopæl i udlandet. Dette gælder også for udrejse til og ophold i Grønland og på Færøerne. I disse situationer er det således ikke tilstrækkeligt at varsle den anden forælder, såfremt man som bopælsforælder ønsker at flytte med barnet til udlandet. Opnås et sådan samtykke ikke efter varslingen, må bopælsforælderen indgive anmodning til statsforvaltningen om, at barnet kan [tage have] bopæl hos den pågældende forælder i udlandet, lovforslagets § 17, stk. 2, jf. stk. 1. Den anden forælder kan anmode om, at bopælen overføres til den pågældende. I tilfælde af fortsat uenighed herom, må retten træffe en ny afgørelse om barnets bopæl, jf. lovforslaget § 17, stk. 2. En uenighed om, hvorvidt barnets bopæl kan være i udlandet, er således i sig selv ikke tilstrækkeligt til, at den fælles forældremyndighed skal ophæves.”

Af de specielle bemærkninger til § 18 fremgår af samme lovforslag bl.a. følgende:

”Det bemærkes, at så længe der er fælles forældremyndighed, kan den ene af forældrene ikke lovligt rejse til udlandet med barnet, hvis der er en tvist om forældremyndigheden, jf. lovforslagets § 3, stk. 2. I de situationer er det således ikke tilstrækkeligt at varsle flytningen til den anden forælder. Der skal opnås et egentlig samtykke til udrejsen eller til at forlænge et aftalt ophold i udlandet, før dette er lovligt. Opnås et sådan samtykke ikke efter varslingen, må bopælsforælderen indgive anmodning til statsforvaltningen om, at barnet kan tage bopæl hos den pågældende forælder i udlandet, jf. lovforslagets § 17, stk. 1, jf. stk. 2. I tilfælde af fortsat uenighed herom, må retten træffe afgørelse om barnets bopæl, jf. lovforslagets § 17, stk. 2. Den anden forælder kan anmode om, at der træffes afgørelse om, hvor barnet skal bo.”

Af betænkning afgivet af Retsudvalget den 26. april 2007 over samme lovforslag fremgår under underoverskriften ”Varsling i forbindelse med flytning” bl.a. følgende:

”Hvis der er uenighed om forældremyndigheden følger det af gældende ret, der videreføres i forældreansvarsloven, at der i sådanne tilfælde skal være samtykke fra begge indehavere af forældremyndigheden til, at barnet forlader landet, eller til, at barnets ophold i udlandet forlænges ud over det aftalte, forudsatte eller fastsatte (lovforslagets § 3, stk. 2).

Efter forslaget kan retten efter § 17, stk. 1, 2. pkt., særskilt tage stilling til en anmodning fra en forældremyndighedsindehaver om, at barnet skal have bopæl i udlandet, ...”

Af vejledning nr. 10064 af 20. december 2020 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær fremgår bl.a.:

”3.5. Afgørelser om udlandsrejser i sager hvor der er uenighed om forældremyndigheden

Har forældrene fælles forældremyndighed, og er de uenige om forældremyndigheden, skal begge forældre give samtykke til, at barnet forlader landet, herunder udrejser til Grønland eller Færøerne, eller til at barnets ophold i udlandet, i Grønland eller på Færøerne, forlænges ud over det aftalte, forudsatte eller fastsatte, jf. § 3, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Samtykkekravet gælder, hvis der er indledt en sag om forældremyndighed eller om barnets bopæl i Familieretshuset, som eventuelt er indbragt for familieretten, eller hvis der på anden vis er dokumenteret eller godtgjort en reel uenighed om forældremyndigheden. Er der blot uenighed om f.eks. en ferierejse til udlandet og ikke uenighed om, hvem der skal have forældremyndigheden i fremtiden, eller i hvilket land barnet skal bo, gælder samtykkekravet ikke. Forældre med fælles forældremyndighed kan i den situation begge rejse til udlandet med barnet uden den anden forælders samtykke eller en afgørelse herom.

...

Ud over kravet om samtykke gælder der endvidere efter § 18 i forældreansvarsloven en pligt til at varsle den anden forælder senest seks uger før flytningen, hvis bopælsforælderen agter at flytte barnets bopæl til udlandet. På den måde får den anden forælder mulighed for at indgive en anmodning om, at barnets bopæl ændres. Om varslingspligten henvises til punkt 4.4.

...

4.2.1. Afgørelse om bopæl i udlandet

Familieretten kan i forbindelse med en sag om barnets bopæl eller ændring heraf træffe afgørelse om, at barnet kan have bopæl hos en forælder, der har eller ønsker at få bopæl i udlandet, i Grønland eller på Færøerne, jf. § 17, stk. 1, 2. pkt., i forældreansvarsloven. Familieretten kan også træffe en selvstændig afgørelse efter bestemmelsen under en sag, som bopælsforælderen har taget initiativ til.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med, at uenighed om barnets bopæl, herunder bopæl i udlandet, ikke i sig selv kan føre til en ophævelse af den fælles forældremyndighed.

En afgørelse om, at barnets bopæl kan være hos en forælder, der har eller ønsker at have bopæl i udlandet eller i Grønland eller på Færøerne, kan komme på tale, hvis den ene af forældrene under sagen om forældremyndighed eller barnets bopæl oplyser, at den pågældende forælder ønsker at flytte til udlandet og samtidigt anmoder om, at barnet kan

have bopæl der, og familieretten i den forbindelse vurderer, at det vil være bedst for barnet, jf. §§ 1 og 4 i forældreansvarsloven, at have bopæl hos denne forælder.

Familieretten kan efter § 17, stk. 1, 2. pkt., bestemme, at barnet kan tage bopæl i et bestemt land. På den måde kan familieretten ved vurderingen af, om bopæl hos den pågældende forælder vil være bedst for barnet, tage højde for den anden forældremyndighedsindehavers mulighed for at varetage ansvaret og omsorgen for barnet samt opretholde kontakten til barnet.

Det bemærkes, at samtykkekravet i § 3, stk. 2, hvorefter begge forældre skal give samtykke til, at barnet forlader landet, hvis der er fælles forældremyndighed og uenighed om forældremyndigheden, ikke gælder, hvis familieretten har truffet afgørelse efter § 17, stk. 1, 2. pkt., om, at barnet kan have bopæl i udlandet, i Grønland eller på Færøerne.

4.3. Ændring af aftaler eller afgørelser om barnets bopæl

En afgørelse eller aftale om barnets bopæl kan ændres af familieretten, jf. § 17, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Hvis en af forældrene ønsker barnets bopæl ændret på grund af ændringer i barnets eller forældrenes forhold, og forældrene er uenige herom, kan den pågældende forælder efter § 17, stk. 2, således anmode om, at der tages stilling til spørgsmålet om, hvorvidt der skal ske en ændring af barnets bopæl. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis bopælsforælderen ønsker at flytte med barnet indenlands eller til udlandet.

Anmodning om ændring af en aftale eller afgørelse om barnets bopæl indgives til Familieretshuset. Da der ikke er enighed mellem parterne om barnets bopæl ved indgivelsen af anmodningen, skal sagen visiteres til behandling som en § 6-sag eller en § 7-sag. Der henvises til punkt 2.7. og 2.8. Hvis det ikke er muligt for parterne at nå til enighed under Familieretshusets behandling af sagen, indbringer Familieretshuset sagen for retten til afgørelse. Indbringelse sker efter § 27, stk. 1, i lov om Familieretshuset, hvis der er tale om en § 6-sag, og efter § 32 i lov om Familieretshuset, hvis der er tale om en § 7-sag. Familieretten træffer herefter afgørelse om, hos hvem af forældrene barnet skal have bopæl.

...

4.4. Varslingspligten

Efter § 18 i forældreansvarsloven gælder der en varslingspligt for alle forældre, der vil ændre deres eller barnets bopæl. Efter denne bestemmelse skal en forælder, der vil ændre sin eller barnets bopæl til et andet sted her i landet eller i udlandet, således underrette den anden forælder herom senest seks uger inden flytningen. Dette gælder også ved flytning til Grønland eller Færøerne.

Pligten til at varsle den anden forælder gælder både forældre, der har fælles forældremyndighed, en forælder, der har forældremyndigheden

alene, og en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden over barnet.

Hensigten med bestemmelsen er at motivere forældrene til at orientere hinanden om flytning indenlands eller til udlandet i god tid, inden flytningen skal finde sted, således at forældrene kan drøfte, hvordan kontakten til barnet opretholdes efter flytningen. Hermed understreges begge forældres ansvar for, at barnet bevarer kontakten til begge forældre.

Hvis der er fælles forældremyndighed, og bopælsforælderen ønsker at flytte, skal bopælsforælderen således varsle den anden forælder senest seks uger inden flytningen. Herved får den anden forælder mulighed for at bringe spørgsmålet om f.eks. barnets bopæl og/eller samvær op over for den anden forælder eller rette henvendelse til Familieretshuset og f.eks. anmode om, at der træffes en midlertidig afgørelse om, hvor barnet skal bo, indtil sagen er endeligt afgjort af familieretten eller Familieretshuset. Forældrene kan endvidere under sagens behandling i Familieretshuset modtage konflikthåndtering og rådgivning m.v., hvilket kan være med til at løse op for en eventuel konflikt. Der henvises til punkt 8 i vejledning om Familieretshuset.

Det bemærkes, at så længe der er fælles forældremyndighed, kan den ene forælder ikke lovligt rejse til udlandet, Grønland eller Færøerne med barnet, hvis der er tvist om forældremyndigheden, medmindre der er truffet en afgørelse efter § 17, stk. 1, 2. pkt., i forældreansvarsloven om bopæl i udlandet eller en afgørelse om udlandsrejse efter § 25 i forældreansvarsloven. I de situationer er det således ikke tilstrækkeligt at varsle flytningen til den anden forælder, idet der skal opnås et egentligt samtykke til udrejsen eller til at forlænge et aftalt ophold i udlandet, før dette er lovligt. Opnås et sådant samtykke ikke efter varslingen, må bopælsforælderen indgive anmodning til Familieretshuset om, at barnet kan tage bopæl hos den pågældende forælder i udlandet, jf. § 17. Hvis det ikke opnås at forlige forældrene under Familieretshusets behandling af sagen, træffer familieretten træffe afgørelse om barnets bopæl."

Anbringender

Fs advokat har i al væsentlighed procederet i overensstemmelse med sit reviderede påstandsdokument af 23. februar 2021, hvori er anført navnlig:

" ANBRINGENDER VEDRØRENDE TILLADELSE TIL AT FLYTTE

3.1. F gør gældende, at retten har hjemmel til at tage stilling til denne sag i den form, som den foreligger. Forarbejderne til § 17, stk. 1, støtter ikke den fortolkning, at domstolene alene kan tage stilling til et spørgsmål om flyttetilladelse, hvis forældrene også er uenige om, barnets bopæl skal være hos den ene eller den anden forælder. Retspraksis støtter heller ikke den fortolkning, jf. TFA.2010.486, hvor landsretten tog stilling til spørgsmålet om en flyttetilladelse for moren, selvom faren ikke påstod bopælen tillagt sig.

3.2. Hvis landsretten ikke mener at kunne tage stilling til en flyttetilladelse under de givne retlige omstændigheder, og M fastholder sit ønske om at flytte (og at få eneforældremyndighed), da gør F gældende, at påstanden ikke kan tages under pådømmelse under behandlingen af ankesagen, jf. § 383 i retsplejeloven. Det gøres derfor gældende, at sagen enten skal afvises (så Ms nye ansøgning om eneforældremyndighed kan behandles, jf. (...)), alternativt hjemvises til Familieretshuset, med henblik på at en "ny sag" på denne måde får den rette behandling.

3.3. F gør gældende, at det på kort og lang sigt vil være bedst for B1 at vokse op i Danmark, hvor han – aktuelt via hyppige samvær og på sigt via en naturlig udvidelse af weekendsamværet – kan bevare/opbygge en tæt relation til begge forældre og sin bror B2. De personer, som er afgørende for B1s identitetsudvikling, og som tilsammen udgør hans nærmeste familie.

3.4. Afstanden mellem X-by og V-by er 357 km og kræver, at man krydser en landegrænse. Under optimale køreforhold tager turen 4½ time. Det er en lang tur, og det noteres da også, at M efter 1. juli ikke ønsker at tage ansvar for mere end halvdelen af transporten, selvom hun ved flytningen angiveligt får reduceret sin arbejdstid.

3.5. Det gøres gældende, at afstanden mellem X-by og V-by vil afskære en nær og hyppig kontakt mellem B1 og hans far og den øvrige familie i Danmark. Hvis B1 flytter til X-by, Sverige, da vil hans kontakt med sin far og bror fra 1. juli 2021 og resten af opvæksten være begrænset til en 2/12-ordning og forbundet med betydelig transporttid for B1, uanset hvad hensynet til B1 i øvrigt måtte tilsige.

3.6. Der er to principielle uenigheder mellem sagens parter om, hvordan retten skal skønne over "barnets bedste".

3.6.1. Det ene principielle spørgsmål er, hvilke scenarier retten kan inddrage ved sin vurdering af "barnets bedste"

Familieretten tager udgangspunkt i en konstatering af, at det vil være bedst for B1 at have bopæl hos sin mor, uanset hvor i Danmark hun bor, fordi et barn på B1s alder alene er knyttet til sine omsorgspersoner og ikke miljøet. Herefter giver Familieretten en tilladelse til at flytte 357 km væk med henvisning til, at kontakten til F, B2 og anden nær familie på Fs side ikke påvirkes anderledes ved denne flytning end en tilsvarende flytning, der kunne ske inden for Danmarks grænser.

Hermed har Familieretten afvist Fs principielle anbringende om, at rettens afgørelse om, hvad der er bedst for B1, skal træffes på baggrund af de konkrete påstande, som er nedlagt i sagen, jf. TFA. 2010.486. Retten skal altså vælge mellem de for retten nedlagte påstande, hvorefter spørgsmålet bliver, om det er bedst for B1 at have bopæl hos sin mor i V-by, eller om det er bedst for B1 at

have bopæl hos sin mor i X-by. Der foreligger således ingen planer om en flytning til en anden by i Danmark og ingen påstande herom.

I øvrigt bestrides det, at det er uden betydning, at flytningen sker over en landegrænse. Som eksempel kan henvises til de rejserestriktioner, der er etableret under Corona-pandemien.

3.6.2. Det andet principielle spørgsmål er, om retten bør inddrage et fremtidsorienteret perspektiv ved vurderingen af barnets bedste

M gjorde under Familierettens behandling af sagen gældende, at samværet i lang tid ville være upåvirket af en flytning, og at retten skulle træffe beslutning på baggrund B1s situation her og nu, ikke et fremtidsorienteret perspektiv.

Over for dette principielle spørgsmål gør F gældende, at en sag om et barns bedste, herunder en flyttetilladelse, altid skal vurderes konkret også ud fra et langsigtet fremtidsperspektiv, jf. Højesterets domme af 8. september 2020 og 5. januar 2021. Det gøres gældende, at det på lang sigt er vigtigere for B1 under sin opvækst at have adgang til begge sine forældre og etablere en reel søskenderelation til sin (eneste) bror B2, end at hans mor har bedre tid, fordi hun kan arbejde på deltid, og at han får mulighed for en tættere tilknytning til Ms udvidede familie i Sverige.

Endvidere (gjorde og) gør F gældende, at en flytning til X-by også har store konsekvenser for samværet på kort sigt, idet en flytning pr. 1. juli vil betyde, at B1 kun ser sin far og bror hver 14. dag, hvilket er meget anderledes end det samvær, der normalt anbefales for børn i hans alder, hvilket blandt andet er illustreret ved den reduktion i hyppigheden og dermed varigheden af samværet, som sker pr. 1. juli, hvor M ikke længere ønsker at tage til V-by hver weekend. Endvidere betyder en flytning, at F ikke reelt vil kunne udøve fælles forældremyndighed, da han ikke vil kunne få føling med B1s hverdag i institution, skole og fritidsliv mv.

3.7. Endelig gøres det gældende, at der er ingen særlige hensyn til M der tilsiger, at hun skal have lov til at flytte til X-by med B1.

M har boet i hvert fald i 20 år i Danmark svarende til næsten halvdelen af sit liv. Hun er velintegreret i V-by, hvor hun både har taget sin videregående uddannelse og har arbejdet. M har alle muligheder for at opnå en deltidsstilling i Danmark, hvis hun søger det. F har tilbudt forskellig støtte for at aflaste hende i hverdagen, jf.

F har indtryk af, at M (også efter B1 blev født) har mange venner i Danmark og har et socialt liv både med og uden B1. I øvrigt bemærkes, at det er helt sædvanligt, at der sker en vis udskiftning i omgangskredsen i tilknytning til, at man får barn.

4. ANBRINGENDER VEDRØRENDE TRANSPORT

4.1. Påstanden er nedlagt, da det blev klart, at Ms tilkendegivelser i Familieretten om at ville påtage sig en større del af transporten var tids-begrænset til 1. juli 2021. Påstanden er nedlagt så tidligt i forløbet, at M har haft rig mulighed for at varetage sine interesser, jf. § 383 i retsplejeloven.

4.2. Afstanden mellem X-by og V-by, den omstændighed at flytningen sker af hensyn til M, at M ved flytningen netop opnår mere fritid, samt hensynet til søskendeforholdet mellem B1 og B2 tilsiger, at M pålægges en større del af transporten. Dette vil således også stemme overens med hvad der er bedst for B1.”

Ms advokat har i al væsentlighed procederet i overensstemmelse med sit påstandsdokument af 25. februar 2021, hvori er anført navnlig:

”Det gøres gældende, at forældreansvarslovens § 17, stk. 1, netop er indsat i loven for at sikre, at retten kan træffe afgørelse om flytning til udlandet uden at gøre op med den fælles forældremyndighed jfr. bemærkninger til § 17 i lovforslaget til forældreansvarsloven, hvoraf det fremgår, at uenighed om hvorvidt barnets bopæl kan være i udlandet ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at ophæve den fælles forældremyndighed. Bemærkningen går igen i bemærkningerne til forældreansvarsloven § 11 - ophævelse af fælles forældremyndighed – og § 17 – uenighed om bopæl, herunder om bopæl i udlandet - samt i vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær pkt. 4.2.

§ 17, stk. 1, må derfor nødvendigvis forstås således, at den omhandler to forskellige tvister, hvor den ene tvist er generel uenighed om bopæl, hvad enten det er i Danmark eller udlandet, og den anden tvist er om en bopælsforælder kan flytte til udlandet, hvilken sidstnævnte tvist er tvisten for nærværende sag, og hvor den rette påstand fra appellantens side er frifindelse jfr. også TFA2019.62 (...) og Københavns byrets dom af 26. august 2020, der er stadfæstet ved Østre Landsrets dom af 11. december 2020 (...), hvor retten har behandlet frifindelsespåstande overfor påstand om flytning til udlandet uden selvstændig bopælspåstand.

Indstævnte har for en sikkerheds skyld indledt en forældremyndighedssag for Familieretshuset for det tilfælde, at retten måtte afvise at behandle nærværende sag, men indstævnte har reelt set ikke noget ønske om at gøre op med den fælles forældremyndighed, og det ville også være i strid med hensigten bag forældreansvarsloven, da flytning til udlandet netop kan afgøres ved § 17 stk. 1.

I forhold til indstævntes påstand om forældremyndighed, der er en ny påstand for Landsretten gøres det gældende, at denne påstand kan behandles af Landsretten jfr. retsplejelovens § 383, stk. 2.

FAKTUM:

B1 er 1,2 år, og indstævnte er ubestridt B1s primære omsorgsperson, og der er derfor ingen tvivl om, at det vil være bedst for B1, at bopælen er hos indstævnte jfr. også byrettens præmisser,

....

Da den geografiske afstand mellem Q-by, hvor appellanten bor, og X-by i Sverige, hvor indstævnte vil bosætte sig med B1, for det første ikke afskærer muligheden for at tilsikre B1 et sædvanligt samvær med appellanten i form af weekend- og feriesamvær, og for det andet ikke er anderledes, end hvis indstævnte bosatte sig et andet sted i Danmark langt væk fra Q-by, er det helt åbenbart bedst for B1 at flytte med indstævnte til X-by.

Der henvises, dels til betænkning nr. 1475 (...), om normalt samvær i praksis, dels til Østre Landsrets dom af 11. december 2020, (...), der er den eneste dom, der er sammenlignelig med nærværende sag - dog hvor der i den dom er udsigt til væsentlig mindre samvær end for B1s vedkommende.

Fremtidsperspektiv:

B1 kan også ud i fremtiden bevare en tæt og hyppig kontakt med appellanten ved weekend- og feriesamvær, og derved er B1 og B2 sikret en tæt søskendekontakt, om end de ikke vokser op sammen. Det er dog også ganske usikkert, om B1 og B2 ville komme til at se hinanden mere, hvis indstævnte blev boende i Danmark. Det er ganske enkelt ikke til at vide på nuværende tidspunkt.

Samvær:

...

Fra 11. november og frem til dato har der været samvær i henhold til byrettens dom – således i følgende omfang:

...

Indstævnte har under byrets- og landsretssagen nedlagt påstand om mere samvær end sædvanligt for et barn på B1s alder for derved hurtigst muligt at sikre B1 og appellanten et weekendsamvær.

Indstævnte har tillige tilbudt at stå for transporten til og fra samvær frem til juli 2021, og at indstævnte fra 1. juli 2021 til 1. december 2021 forestår hovedparten af transporten – dette igen for at optimere samværet mellem B1 og appellanten bedst muligt i op til flere måneder efter optrapningsperioden.

Indstævnte har derved gjort langt mere, end hvad der kan forventes for at tilsikre B1 kontakt med appellanten og appellantens Familie, idet der henvises til betænkning nr. 1475 jfr. (...), om samvær for små børn samt til betænkningen i sin helhed, (...).

...

Ferie- og helligdagsamvær:

Indstævnte har nedlagt påstand om, at det ordinære samvær opretholdes i skoleferierne i det land, hvor B1 er bosat, for derved at sikre B1 kontinuitet og tryghed i samværet.

B1 er frem til juli 2021 i en ret massiv optrapningsordning med to overnatninger første gang den 1. weekend i juli 2021.

Indstævnte finder det derfor bedst for B1 indtil videre på den ene side at forblive i samværsrytmen og på den anden side ikke at fylde mere på samvær for at undgå at forcere noget igennem, der kan give en reaktion mod samvær hos B1.

Det ordinære samvær er i år (2021) sammenfaldende med appellantens samvæerspåstand om jul i ulige år, dog starter det ordinære samvær den 24. december. Indstævnte har derfor i forhold til julen nedlagt påstand om, at samværet fastsættes fra den 23. til den 26. december for at undgå, at den 24. december bliver en transportdag. Omfanget er identisk med det ordinære samvær.

I praksis fastsættes der ikke feriesamvær med børn i B1s alder, der strækker sig ud over det ordinære samvær, og der fastsættes ikke samvær langt ud i fremtiden med små børn.

Transport:

Det er det klare udgangspunkt, at spørgsmål om transport af barnet i forbindelse med samvær er et anliggende mellem forældre, som de må løse uden inddragelse af Familieretshuset, Familieretten og Landsretten jfr. forældreansvarslovens § 19, stk. 2, samt § 12 i bekendtgørelse af forældremyndighed, bopæl og samvær m.v.

Bestemmelsen i forældreansvarslovens § 19, stk. 2, blev indført ved lov nr. 600 af 18. juni 2012, som trådte i kraft den 1. oktober 2012. Bestemmelsen medførte en ændring af tidligere praksis for afgørelser om transport, hvor der i højere grad var mulighed for at fravige lovens udgangspunkt om det fælles ansvar for transport.

...

I henhold til § 12, stk. 2, jfr. forældreansvarslovens § 21, stk. 1, kan der kun i helt særlige tilfælde efter anmodning fastsættes vilkår om fordelingen af forældres ansvar for transport.

Anmodning om fastsættelse af vilkår om transport skal indgives til Familieretshuset, hvilket ikke er sket, da appellanten først har nedlagt påstand vedr. transport under ankesagen, hvorfor påstanden allerede af den grund skal afvises, da påstandens karakter ikke bør undtages fra to-instansprincippet.

Såfremt Landsretten behandler transportpåstanden, gøres det gældende, at indstævnte skal frifindes for at forestå al transport, da muligheden for at fravige udgangspunktet i forældreansvarslovens § 19, stk. 2, skal administreres meget restriktivt, og vilkåret kan kun komme på tale, hvor helt særlige eller geografiske eller transportmæssige forhold gør sig gældende og sagens omstændigheder i øvrigt taler for en fravigelse af udgangspunktet, hvilket ikke er tilfældet for nærværende sag.

Den geografiske afstand mellem parterne, såfremt indstævnte får bopæl i X-by, Sverige, er ikke anderledes, end hvis parterne var bosat i hver sin ende af Danmark eller blot langt fra hinanden i Danmark, og i den slags situationer er der ikke praksis for at tilpligte den ene af parterne til at forestå al transport –

heller ikke selvom der er særbørn med forskellige ordninger, da det er et sædvanligt fænomen i mange skils-misseg familier.

...

Parterne må, helt i overensstemmelse med lovens udgangspunkt i fællesskab og som det mest naturlige, sikre, at B1 kommer frem og tilbage mellem parternes hjemlande. Det er en del af forældreansvaret at deltage i transport ved samvær, og det gælder, hvad enten man er bopælsforældre eller samværsforældre, og hvis appellanten ikke ønsker at deltage i transporten, kan man stille spørgsmålstejn ved, om der er grundlag for fælles forældremyndighed.

Indstævnte har i øvrigt tilbudt en løsning frem til december 2021 jfr. ankesvarskriftet, hvilket tilbud indstævnte vedstår.

..."

Landsrettens begrundelse og resultat

Bopæl i Sverige

Parterne er enige om, at de fortsat skal have fælles forældremyndighed over B1 og at B1 fortsat skal have bopæl hos sin mor, M. Parternes uenighed angår alene spørgsmålet om, hvorvidt B1 kan have bopæl hos M i Sverige.

Dommerne Julie Skat Rørdam og Louise Hauberg Wilhelmsen udtaler:

Flytning til udlandet er en af de væsentlige beslutninger om barnets forhold, som forældre med fælles forældremyndighed skal være enige om, jf. forældreansvarslovens § 3, stk. 1. Uanset at forældreansvarslovens § 3, stk. 2, efter sin ordlyd ikke omfatter en situation som den foreliggende, hvor der ikke er uenighed om forældremyndigheden, og uanset at § 17, stk. 1, 2. pkt., efter sin ordlyd forudsætter, at spørgsmålet om, hvorvidt barnet kan have bopæl i udlandet, afgøres under en tvist om, hos hvem af forældrene barnet skal bo, finder disse dommere, at der i forarbejderne til § 17 sammenholdt med forarbejderne til §§ 3 og 18 er tilstrækkelige holdepunkter for, at bopælsforælderen i en situation som den foreliggende, hvor den anden forælder ikke vil give samtykke til, at barnet kan have bopæl i udlandet, kan indbringe spørgsmålet for retten efter forældreansvarslovens § 17, stk. 2, jf. stk. 1.

Dommer Sanne Kolmos udtaler:

I et tilfælde hvor der ikke samtidig er tvist om forældremyndigheden eller retten til at være bopælsforælder, finder jeg for så vidt, at der hverken efter ordlyden af forældreansvarslovens § 3, stk. 2, eller § 17, stk. 1, eller forarbejderne hertil, heller ikke sammenholdt med bestemmelsen i lovens § 18 og dennes forarbejder, er tilstrækkelig sikre holdepunkter for, at der er mulighed for

særskilt indbringelse for domstolene af spørgsmålet om udøvelse af bopælsretten i udlandet. Lovgivningen fremstår således som hvilende på en forudsætning om tvist mellem forældrene om, hvem der skal være bopælsforælder, og synes ikke at have taget højde for en situation, hvor et forældrepar er enige så langt henad vejen, som dette forældrepar er. Et søgsmål som i denne sag måtte derfor i givet fald forudsætte en påstand fra den anden forælder om, at aftalen om barnets bopæl ændres, således at bopælen overføres til vedkommende, jf. forældreansvarslovens § 17, stk. 2, jf. stk. 1.

Da imidlertid manglende adgang for M til at få prøvet spørgsmålet om bopæl i Sverige for retten på den anden side må forudsætte en klar hjemmel, og en sådan ikke foreligger, er jeg med denne begrundelse enig med flertallet i, at M – til trods for at et sådant søgsmål i strid med intentionen bag forældreansvarsloven må antages at have en konfliktoptrappende virkning – har adgang til efter forældreansvarslovens § 17, stk. 2, jf. stk. 1, at få prøvet sin påstand om bopæl i Sverige.

Samtlige dommere udtaler herefter:

Efter forældreansvarslovens § 4 skal valget, som påstandene giver mulighed for, træffes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet. M har nedlagt påstand om stadfæstelse, således at B1 kan have bopæl hos hende i Sverige. Hun har ikke nedlagt en subsidiær påstand om bopæl hos hende i Danmark. F har nedlagt påstand om frifindelse og har ikke nedlagt påstand om, at B1 skal have bopæl hos ham.

Under hensyn til de nedlagte påstande tiltræder landsretten, at B1, der efter parternes samstemmende påstande fortsat skal have bopæl hos M, kan have bopæl hos hende i Sverige. Det bemærkes herved, at retten efter forældreansvarslovens § 17, stk. 1, kan træffe afgørelse om, hos hvem af forældrene barnet skal have bopæl, og herunder om at barnet kan have bopæl hos en forælder, der har eller ønsker at få bopæl i udlandet. Det måtte kræve sikker lovhjemmel at bestemme, at barnet skulle have bopæl hos en forælder, men at barnet ikke kunne have bopæl i det land, hvor den pågældende forælder bor eller ønsker at tage bopæl, medmindre den pågældende forælder har nedlagt (subsidiær) påstand om, at barnet skal have bopæl hos den pågældende forælder i Danmark.

Der er herefter, som sagen er forelagt for landsretten, ikke anledning til at tage stilling til Ms påstand om forældremyndighed.

Samvær

Efter parternes påstande og en samlet vurdering af B1s forhold, herunder det hidtidige samvær, B1s alder, afstanden mellem forældrenes bopæle, når M flytter til Sverige, og B1s fortsatte kontakt til sin storebror B2, finder landsretten, at B1 skal have samvær med sin far, jf. forældreansvarslovens § 19 og § 21, jf. § 4, i overensstemmelse med Ms påstand som nærmere nedenfor bestemt.

Landsretten finder endvidere, at der skal fastsættes et feriesamvær mellem B1 og F i forbindelse med jul og nytår, som nærmere bestemt nedenfor. Landsretten tiltræder af de grunde, som er anført af familieretten, og på baggrund af B1s alder, at det ikke på nuværende tidspunkt er muligt i øvrigt at fastsætte et feriesamvær mellem B1 og F. Landsretten har i den forbindelse også lagt vægt på, at M under sin forklaring for landsretten har tilkendegivet, at der mellem parterne kan aftales feriesamvær på et senere tidspunkt.

Transport

F nedlagde i processkrift af 21. januar 2021 påstand vedrørende transport i forbindelse med samvær, hvis M flytter til Sverige. Henset til, at påstanden er nedlagt knap seks uger før hovedforhandlingen i sagen, som blev udsat til den 2. marts 2021, og henset til påstandens nære sammenhæng med sagens øvrige påstande om samvær, finder landsretten, at M har haft tilstrækkelig mulighed for at varetage sine interesser i forhold til den nye påstand, hvorfor denne tillades fremsat, jf. retsplejelovens § 455, stk. 1, jf. § 383, stk. 1 og 2, 2. pkt.

Det fremgår af forældreansvarslovens § 19, stk. 2, at forældrene har et fælles ansvar for transporten af barnet i forbindelse med samvær. Det fremgår endvidere af § 12, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 299 af 20. marts 2019 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., at der efter anmodning i helt særlig tilfælde kan fastsættes vilkår om fordelingen af forældrenes ansvar for transporten.

M har under sin forklaring for landsretten tilkendegivet, at hun frem til den 1. juli 2021 gerne vil påtage sig transporten til og fra V-by, at hun fra den 1. juli 2021 og frem til den 1. december 2021 gerne vil mødes med F i Z-by, og at hun herefter gerne vil samarbejde med F om, at B1 kommer til og fra samvær.

På denne baggrund og efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, findes der ikke at foreligge sådanne helt særlige omstændigheder, som gør det åbenbart urimeligt, at F skal løfte en del af transporten, hvorfor udgangspunktet om, at forældrene har et fælles ansvar for transporten,

ikke findes at burde fraviges ved et vilkår om transport, som påstået af F

M frifindes derfor for Fs påstand vedrørende transport, og der findes herefter ikke anledning til at tage stilling til Ms selvstændige påstand om transport. På denne baggrund ændres familierettens dom, som nedenfor bestemt.

THI KENDES FOR RET :

B1 født den 3. november 2019, har fortsat bopæl hos M herunder således at ***han kan have bopæl hos hende** i Sverige.

B1 født den 3. november 2019, skal have samvær med F på følgende måde:

Frem til 1. maj 2021

I ulige uger:

Fredag kl. 16.30 til lørdag kl. 17.00

Søndag kl. 10.00-15.00

I lige uger:

Fredag kl. 16.30 - 18.30

Lørdag kl. 9.00 - 12.00

Fra 1. maj 2021- 1. juli 2021

I ulige uger

Fredag kl. 16.30 til søndag kl. 10.00.

I lige uger

Fredag kl. 16.30- 18.30

Fra 1. juli 2021

I ulige uger

Fredag kl. 16.30 til søndag kl. 15.00

Ferie- og helligdagssamvær:

Jul:

I ulige år:

Fra den 23. december kl. 14.00 til den 26. december kl. 17.00.

Nytår:

I lige år:

Fra den 31. december kl. 14.00 til den 2. januar kl. 17.00.

Det ordinære samvær opretholdes i øvrigt i ferier og på helligdage.

M frifindes for Fs påstand vedrørende transport.

Ingen af parterne betaler sagsomkostninger for landsretten til den anden part.